

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Suositus – Neuvoston suositus euroalueen talouspolitiikasta”

(COM(2015) 692 final)

(2016/C 177/07)

Esittelijä: Michael IKRATH

Toinen esittelijä: Anne DEMELENNE

Euroopan komissio päätti 22. joulukuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Suositus – Neuvoston suositus euroalueen talouspolitiikasta”

(COM(2015) 692 final).

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 3. maaliskuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 16.–17. maaliskuuta 2016 pitämässään 515. täysistunnossa (maaliskuun 17. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 201 ääntä puolesta ja 3 vastaan 6:n pidätyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu periaatteessa myönteisesti taloudellisten painopisteohjelmien laatimiseen kasvun piristämiseksi euroalueen maissa EU-ohjausjakson alkaessa. Komitea pitää kuitenkin valitettavana, ettei kansalaisyhteiskuntaa ja etenkin työmarkkinaosapuolia ole kuultu EU-ohjausjakson suunnittelusta ja kansallisista prosesseista.

1.2 ETSK katsoo, että suositusten tuloksena ei saa missään tapauksessa olla euroryhmän maiden ja muiden jäsenvaltioiden välisen kuilun syventyminen vaan sen kaventuminen. Tavoitteena on ennen kaikkea kehittää eurosta pitkällä aikavälillä kaikkien jäsenvaltioiden yhteinen valuutta.

1.3 ETSK pitää komission asiakirjaa tärkeänä talous- ja rahaliiton (EMU) syventämisen kannalta. Kuten aiemmissa lausunnoissa⁽¹⁾ on todettu, komitea kannattaa voimakkaasti EMUn lujittamista edelleen ja saattamista valmiiksi. Jäsenvaltioiden tulisi sekä yksittäin että yhteisesti ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin lähentymisen ja yhdentymisen jatkamiseksi erityisesti talousalalla. Samalla olisi edistyttävä euroalueen fiskaaliunionin (jolla on oma talousarvionsa) ja sosiaalisen unionin luomisessa sekä yhtenäisen ulkoisen edustuksen ottamisessa käyttöön kansainvälisissä rahoituslaitoksissa.

1.4 ETSK panee merkille poliittisen tarpeen luoda euroalueelle vankka poliittinen ja institutionaalinen perusta, jota ei ole rahaliiton perustamisen jälkeen vielä saatu rakennettua⁽²⁾. Yksittäiset hankkeet, kuten pankkiunionin tai pääomamarkkinaunionin luominen, ovat tervetulleita, mutta ne eivät korvaa vaadittua vankkaa pohjarakennetta.

1.5 Lisäksi on syytä todeta, että viimeaikaisilla työllisyyteen kohdistuvilla investointiohjelmilla ei ole riittävässä määrin saavutettu haluttuja tavoitteita. Kasvun ja työllisyyden elvyttämiseksi tarvitaan yhdistelmä finanssi-, vero-, budjetti-, talous- ja sosiaalipoliittisia toimia. Toisin kuin komission suosituksessa todetaan, finanssipolitiikan tulisi olla mieluummin kasvuun suuntautunutta kuin neutraalia.

⁽¹⁾ Ks. ETSK:n lausunnot ”Talous- ja rahaliiton toteuttaminen – Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ehdotukset unionin uutta lainsäädäntökautta silmällä pitäen” (EUVL C 451, 16.12.2014, s. 10) ja ”Talous- ja rahaliiton toteuttaminen: poliittinen pilari”(EUVL C 332, 8.10.2015, s. 8).

⁽²⁾ Ks. edellinen alaviite.

1.6 ETSK ei pidä neutraalia finanssipolitiikan viritystä tarkoituksenmukaisena nykyisissä olosuhteissa, vaikka se onkin parempi vaihtoehto kuin säästöpolitiikan jatkaminen. Koska taantuma johtaa alempaan kasvupotentiaaliin, euroalueen finanssipolitiikalta vaaditaan tavanomaista enemmän ponnisteluja koko euroalueen talouden piristämiseksi. Talouksien ylikuumenemisen riski on tällä hetkellä paljon pienempi kuin matalan inflaation tai deflaation jatkumisen aiheuttamat riskit. ETSK suosittaa finanssipoliittista elvytystä, jossa keskitytään julkisiin investointeihin: tämä loisi vahvempaa kysyntää lyhyellä aikavälillä mutta laajentaisi myös kasvupotentiaalia pitkällä aikavälillä.

1.7 ETSK kannattaa myös työn verotuksen keventämistä sikäli kuin se ei vaaranna jo ennestään heikoissa kantimissa olevien sosiaalisen suojelun järjestelmien taloudellista toimintakykyä. Komitea muistuttaa, että modernien sosiaalisen suojelun järjestelmien tulisi perustua solidaarisuuden ja yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteisiin eikä vain työllistettävyyden edistämiseen. Lisäksi verotuksen tasolla tulee ottaa huomioon automatisaation ja digitalisaation seuraukset, jotka mullistavat työmarkkinoita ja vaikuttavat sitä kautta todennäköisesti verotuloihin.

1.8 ETSK on tyytyväinen siihen, että joustavuuden käsitettä on tarkasteltu uudelleen, mutta määräaikaisten työsopimusten tulisi ihannetilanteessa johtaa pysyviin sopimuksiin eikä epävarmoihin työsuhteisiin. Kasvavan sosiaalisen epätasa-arvon kitkemiseksi on luotava työpaikkoja ja panostettava työn laatuun. Samalla tulisi hyödyntää eikä horjuttaa jakamistalouden (sharing economy) mahdollisuuksia sekä ottaa käyttöön uusia, yhteiskunnalle hyötyä tuovia työsuhdemuotoja ja työskentelytapoja heikentämättä kuitenkaan työntekijöiden oikeuksia ja sosiaalisen suojelun järjestelmiä.

1.9 Euroalueen kasvu on kahdeksan viime vuoden aikana kärsinyt heikosta kysynnästä eikä heikosta tarjonnasta. Työmarkkinoiden sopeuttamistoimet ovat olleet epätasapainoisia ja epäsymmetrisiä, ja ne ovat olleet pääasiassa nimellis- ja reaali-palkkojen ja yksikkötyökustannusten alennuksia kriisin pahiten koettelemisissä jäsenvaltioissa. ETSK toteaa, etteivät pelkät rakenneuudistukset, joiden tavoitteena on parantaa talouden tarjontapuolta ja siten piristää investointeja ja kasvua, riitä ratkaisemaan laimean elpymisen ongelmaa. Vähintäänkin olisi asetettava etusijalle rakenneuudistukset, joilla voi olla myönteisiä vaikutuksia kysyntään lyhyellä aikavälillä jopa tilanteessa, jossa kotitalouksiin ja yrityksiin kohdistuu luotonsaantirajoituksia.

1.10 ETSK kehottaa myös toteuttamaan koordinoituja toimia pienten ja keskisuurten yritysten (jotka edustavat 99:ää prosenttia EU:n yrityksistä ja noin 60:tä prosenttia työntekijöistä eli 65:tä miljoonaa ihmistä) liiketoiminnalle suotuisampien olosuhteiden luomiseksi paremman sääntelyn kautta ja vähentämällä byrokratiaa kauttaaltaan sekä tarjoamalla riittävää ja tarkoituksenmukaista rahoitusta (rahoituksensaanti)⁽³⁾ ja helpottamalla systemaattisesti vientiä Euroopan unionin ulkopuolisille markkinoille. Näin syntyy yritystoimintaan liittyviä mahdollisuuksia kasvuun ja työllisyyteen sijoittamiselle.

1.11 ETSK on tyytyväinen aloitteisiin, jotka koskevat pk-yritysten rahoitusta pääomamarkkinaunionin puitteissa. Erityisesti mikroyritykset ja aloittelevat yritykset tarvitsevat kuitenkin uusia rahoitusmahdollisuuksia: siemenpääomaa, riskipääomaa, joukkoinvestointeja ja -rahoitusta sekä innovatiivisia rahoitusmuotoja, kuten yksityistä oman pääoman ehtoista rahoitusta. ETSK painottaa tässä yhteydessä tarvetta perustaa EU:n riskipääomarahasto suunnitelmien mukaisesti. Olisi kiireellisesti arvioitava, millaisia mahdollisuuksia uudenlaiset pankkitoimintamallit⁽⁴⁾ voisivat tarjota EU:n yritysrahoitukselle.

2. Taustaa

2.1 Viiden puheenjohtajan kertomuksen ”Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistely” mukaisesti EU-ohjausjaksossa sovelletaan uutta lähestymistapaa, jolla vahvistetaan euroalueen ja kansallisten tasojen välistä integraatiota. Komissio julkaisi marraskuussa ensimmäistä kertaa euroaluetta koskevan suosituksen yhdessä vuotuisen kasvuselvityksen 2016 kanssa, jotta euroalue ja EU:n talouden hallinnan kansalliset näkökohdat pystytään yhdentämään paremmin.

⁽³⁾ Ks. ETSK:n lausunto ”Pääomamarkkinaunionia koskeva toimintasuunnitelma” (EUVL C 133, 14.4.2016, s. 17).

⁽⁴⁾ Ks. esimerkiksi islamilaista rahoitusta koskevat huomiot aiemmissa ETSK:n lausunnoissa ”Pk-yritysten rahoitusrakenteet nykyisessä taloudellisessa tilanteessa” (EUVL C 48, 15.2.2011, s. 33) ja ”Toimintasuunnitelma pk-yritysten rahoituksen saannin parantamiseksi” (EUVL C 351, 15.11.2012, s. 45).

2.2 Tavoitteena on tarjota mahdollisuus euroaluetta koskevaan keskusteluun ja suosituksiin ennen maakohtaisten keskustelujen käymistä, jotta yhteiset haasteet voidaan ottaa kaikilta osin huomioon maakohtaisissa toimissa. Tämä on merkittävä muutos verrattuna aiempiin ohjausjaksoihin, joissa euroalueen suositukset esitettiin ohjausjakson lopulla samanaikaisesti maakohtaisten suositusten kanssa.

2.3 Komissio esittää neljä suositusta euroalueen talouspolitiikasta:

- Harjoitetaan politiikkaa, jolla tuetaan elpymistä, edistetään lähentymistä, helpotetaan makrotalouden epätasapainojen korjaamista ja parannetaan talouden sopeutumiskykyä.
- Toteutetaan uudistuksia, joissa yhdistellään joustavia ja luotettavia työsopimuksia, kattavia elinikäisen oppimisen strategioita, tuloksellisia politiikkatoimia työttömien auttamiseksi palaamaan työmarkkinoille, nykyaikaisia sosiaaliturvajärjestelmiä sekä avoimia ja kilpailukykyisiä tuote- ja palvelumarkkinoita. Kavennetaan työn verokiilaa erityisesti pienituloisten osalta julkisen talouden kannalta neutraalisti, jotta voidaan tukea työpaikkojen luomista.
- Säilytetään suunniteltu yleisesti ottaen neutraali finanssipolitiikan viritys vuonna 2016. Vähennetään vuoden 2017 osalta julkista velkaa finanssipoliittisten puskurien palauttamiseksi siten, että vältetään myötäsyklisyyttä ja noudatetaan täysimääräisesti vakaus- ja kasvusopimusta.
- Edistetään pankkien järjestämättömien lainojen asteittaista vähentämistä ja parannetaan yrityksiin ja kotitalouksiin sovellettavia maksukyvyttömyysmenettelyjä.

3. Yleistä

3.1 Tämä on ensimmäinen kerta, kun euroaluetta koskevat suositusluonnokset julkaistaan EU-ohjausjakson alussa samaan aikaan vuotuisen kasvuselvityksen, varoituskonkreettisia koskevan kertomuksen ja yhteisen työllisyysraportin luonnoksen kanssa. ETSK on samaa mieltä siitä, että tämä uusi prosessi voi auttaa ottamaan paremmin huomioon euroalueen laajuiset näkökohdat suunniteltaessa kansallisia toimintapolitiikkoja, jotka esitetään vakausohjelmissa ja kansallisissa uudistusohjelmissa.

3.2 ETSK pitää valitettavana, ettei työmarkkinaosapuolia ja laajemmin kansalaisyhteiskuntaa kuultu euroaluetta koskevien talouspoliittisten suositusten laadintavaiheessa ja ettei kansallisia prosesseja ole vielä mukautettu tämän uuden ohjausjaksoprosessin mukaisiksi. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu voi EU-ohjausjakson yhteydessä olla liikkeellepaineava voima, joka johtaa onnistuneisiin, kestäväpohjaisiin ja osallistaviin taloudellisiin, työllisyyspoliittisiin ja sosiaalisiin uudistuksiin. Kaikkien tasojen työmarkkinaosapuolten tulisi sopia asiasta vastaavien viranomaisten kanssa todellisesta, oikea-aikaisesta ja merkityksellisestä mukanaolosta EU-ohjausjaksossa. Lisäksi ETSK suosittaa painokkaasti, että ETSK:n ECO-jaosto ja Euroopan parlamentin ECON-valiokunta tekevät jatkossa yhtäjaksoista ja tiivistä yhteistyötä.

3.3 ETSK kannattaa huomion kiinnittämistä lähestymistapojen koordinointiin kaikkien euroalueen jäsenvaltioiden välillä mutta myös raha- ja finanssipolitiikan ja rakenteellisten ja tarjontapuolen poliittisten linjausten alalla. Lisäksi ETSK ehdottaa, että rakenneuudistuksissa pitäisi keskittyä poliittisiin toimenpiteisiin, joilla voidaan tukea talouden elpymistä lyhyellä aikavälillä. Työmarkkinoiden joustavoittamisen ei pitäisi johtaa työvoiman ostovoiman alenemiseen niin kuin edellisinä vuosina, jotta keskeinen kasvutekijä eli kotimainen kysyntä ei vaarantuisi. Kilpailun on siksi perustuttava laadun parantamiseen ja tuottavuuden kasvattamiseen innovoinnin kautta eikä alhaisiin hintoihin ja palkkoihin.

3.4 ETSK tiedostaa, että euron vahvistamiseen ja kehittämiseen liittyy valtavia haasteita tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa, jotta eurolle ja euroalueelle saadaan pysyvä suoja, mutta komitea pitää silti seuraavia tavoitteita toivottavina:

- euroalueen yhdenmukainen ulkoinen edustus kansainvälisillä foorumeilla (Kansainvälinen valuuttarahasto, OECD jne.)⁽⁵⁾

⁽⁵⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Euroalueen ulkoinen edustus" (katso tämän virallisen lehden sivu 16.)

- euroalueen fiskaaliunioni
- sosiaalinen unioni, jossa komissio, neuvosto ja parlamentti ottavat työmarkkinaosapuolet entistäkin enemmän mukaan kaikkien säädösaloitteiden käsittelyyn.

3.5 Ottaen huomioon EU:n monivuotisen rahoituskehityksen 2014–2020 välitarkistuksen ja valmistautumisen pohtimaan vuoden 2020 jälkeistä monivuotista rahoituskehystä ETSK suosittaa euroalueelle omaa talousarviota, jolla i) mahdollistetaan tilapäiset mutta merkittävät varainsiirrot alueellisten häiriöiden ilmetessä, ii) torjutaan vakavat taantumukset koko alueella ja iii) varmistetaan finanssipoliittinen vakaus. Samoin euroalueella tulee olla – ensimmäisenä askeleena kohti taloushallitusta – oma finanssiministeri ja erillinen omien varojen järjestelmä, jota ohjaavat yksinkertaisuuden, avoimuuden, oikeudenmukaisuuden ja demokraattisen tilivelvollisuuden periaatteet.

4. Erityistä

4.1 *Makrotalouden epätasapaino*

4.1.1 ETSK on samaa mieltä komission kanssa siitä, että jäsenvaltioissa tulisi jatkaa rakenteellisia uudistuksia maakohtaisen tilanteen mukaan lähentymisen edistämiseksi ja makrotalouden epätasapainojen korjaamiseksi. Rakennemuutosten tulee kuitenkin olla tasapainossa sellaisten tuottavaan toimintaan suunnattujen investointien kanssa, jotka johtavat työpaikkojen luomiseen.

4.1.2 ETSK on tyytyväinen Euroopan komission suositukseen, jonka mukaan jäsenvaltioiden, joilla on suuri vaihtotaseen ylijäämä, olisi ensisijaisesti toteutettava toimenpiteitä, joilla ylimääräiset säästöt ohjataan kotimaan talouteen kotimaisten investointien vauhdittamiseksi. Tällaiset toimenpiteet eivät kuitenkaan saa rajoittua vain tarjontapuolelle (esim. uudistukset tuotemarkkinoilla), vaan niihin tulee sisältyä myös määrätietoisempia julkisiin investointeihin liittyviä julkisen vallan aloitteita nykyisen Junckerin ohjelman tapaan⁽⁶⁾.

4.1.3 ETSK:n mielestä valtiontuet olisi suunnattava erityisesti innovatiivisille pk-yrityksille. Jotta tämä yritysryhmä saisi helpommin rahoitusta, on valtion vastuulla yhtäältä tarjota rahoitusta, joka antaa tarvittavan sysäyksen toiminnalle, ja toisaalta luoda julkisista takuista ja takauksista muodostuva järjestelmä. Valtion, pk-yritysten sekä yliopistojen ja tutkimuslaitosten vuorovaikutus on tärkeä investointijärjestelmän osatekijä.

4.1.4 ETSK korostaa, että vienti on keskeinen kasvutekijä euroalueen pk-yrityksille. EKP:n rahapolitiikalla aikaansaadun suotuisan euron ja dollarin välisen kurssin lisäksi vapaakauppasopimukset ovat olennaisen tärkeitä viennin lisäämiseksi. ETSK tukee TTIP-neuvottelujen tämänhetkistä etusija-asemaa mutta kehottaa yhtä lailla myös tekemään sopimuksen, jolla helpotetaan eurooppalaisten yritysten pääsyä nopeasti kasvavien nousevien talousalueiden markkinoille. On tärkeää, että varmistetaan ihmisoikeuksien suojelu sekä ILO:n standardien, kuluttajien oikeuksien ja EU:ssa voimassa olevien ympäristösääntöjen noudattaminen.

4.2 *Työ-, tuote- ja palvelumarkkinat*

4.2.1 ETSK toteaa, että vaikka työmarkkinoiden tilanne Euroopan komission ilmoituksen mukaan kohenee asteittain, sitä ei mainita, että euroalueen työllisyysaste, joka on 68,9 prosenttia vuonna 2015, on edelleen selvästi alle Eurooppa 2020 -yleistavoitteen (75 %). ETSK huomauttaa, että Euroopan komission yksiköiden toimittaman näytön (LABREF-tietokanta) perusteella minkäänlaista myönteistä yhteyttä ei ole havaittavissa missä tahansa vaiheessa (ennen kriisiä tai sen jälkeen) toteutettujen työmarkkinauudistusten lukumäärän ja jäsenvaltioiden työmarkkinoiden suoriutumiskyvyn välillä⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ The Independent Annual Growth Survey 2016, OFCE, ECLM, IMK, AK-Wien, INE-GSEE, 2015, Pariisi.

⁽⁷⁾ Benchmarking Working Europe 2015, ETUI/ETUC, 2015, Bryssel, s. 26.

4.2.2 Työmarkkinoihin kohdistuvien rakenneuudistusten tulee edistää sosiaalisia investointeja eli toimenpiteitä, joilla tuetaan työssäkäyvien ja työttömien jatkokoulutusta ja turvataan heidän – erityisesti työttömien – taloudellinen toimeentulonsa. Lisäksi ETSK kannattaa työn verotuksen alentamista, edellyttäen että tämä korvataan muista julkisten tulojen lähteistä. Keskipitkällä aikavälillä prosessia voi myös edistää korkeampi työmarkkinoille osallistumisen aste.

4.2.3 Euroopan kilpailukyky- ja kestäväpohjaisuusongelman ratkaisemiseksi ETSK kehottaa perustamaan digitaalisen holding-järjestelyn erittäin menestyksekkään Airbus-konsernin mallin mukaan. Tämä monikansallinen yhteistyö käsittää useita EU:n eri jäsenvaltioiden tytäryhtiöitä, ja se on keskeinen tekijä Euroopan taloudessa ja teollisuudessa.

4.2.4 Yhdysvaltain digitaalinen ylivalta edustaa jo uudenlaista maailmanlaajuista ylivaltaa. Vaikutukset ovat erityisen dramaattisia finanssialalla, jossa suuret amerikkalaiset investointipankit ovat jo luoneet tiukat pääomakrytkökset innovatiivisten rahoitusteknologiayritysten kanssa. Nämä puolestaan uhkaavat eurooppalaista perinteisten vähittäispankkien (nk. Boring Banks) mallia ja pystyvät kilpailemaan menestyksekkäästi niiden kanssa pankkien perustoiminnoissa.

4.2.5 ETSK ehdottaa, että muodostetaan lähitulevaisuudessa eri alojen edustajista hankeryhmä suunnittelemaan ja kehittämään vastaavaa eurooppalaista digitaalista holding-järjestelyä. Ryhmään olisi otettava edustajia komissiosta (komission jäsen Günther Oettinger) ja Euroopan parlamentista (ITRE-valiokunta), ja ETSK:n tulisi osallistua sen toiminnan järjestämiseen. Rahoitusasiassa on syytä alusta alkaen kiinnittää huomiota siihen, että noudatetaan Junckerin investointiohjelmia. Läheinen yhteistyö digitaalisen holding-järjestelyn osaamisyksiköiden ja pk-yritysten välillä antaa voimakkaan sysäyksen kasvulle ja uusien työpaikkojen luomiselle.

4.3 **Finanssipolitiikka**

4.3.1 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan komissio painottaa koko euroalueen finanssipolitiikan virityksen tarkastelun merkitystä laadittaessa kansallisia finanssipoliittisia suuntaviivoja. ETSK huomauttaa kuitenkin – sanotun vaikuttamatta EKP:n riippumattomuuteen –, että analyysi rahapoliittisista kehitysvaiheista euroalueella loistaa poissaolollaan arvioitaessa neutraalin finanssipolitiikan virityksen tarkoituksenmukaisuutta. Tämä on varsin outoa, kun otetaan huomioon, että EKP:n neuvoston jäsenet ovat julkisuudessa toistuvasti viitanneet euroalueen finanssipolitiikkaan ⁽⁸⁾.

4.3.2 Puute on huolestuttava, sillä euroalue on tällä hetkellä tilanteessa, jossa rahapolitiikan kyky piristää kysyntää on vakavasti rajoittunut. Kysyntä on ollut heikkoa niin pitkään, että inflaatio (vaikka huomioon ei otettaisi öljyn hintoja) on selvästi EKP:n tavoitteena olevan 2 prosentin alapuolella. EKP:n perusohjauskorot ovat puolestaan lähes nollassa, eikä niitä voi enää alentaa merkittävästi. Euroalueen talous on niin kutsutussa likviditeettiloukussa, ja vaarana on, että se putoaa ”deflaatioloukkuun”, ellei inflaatio lähde pian nousuun. Jos näin tapahtuisi, euroalueen talous jäisi pysähdyksiin useiksi vuosiksi, ja tämä uhkasi viime kädessä euron poliittista elinkelpoisuutta.

4.3.3 EKP:n vuoden 2015 alusta tosissaan harjoittama epätavanomainen määrällinen keventämisspolitiikka ei näytä piristäneen merkittävästi kysyntää ⁽⁹⁾. Tällaisessa tilanteessa ja edellä mainitun hystereesi-ilmiön (taantuma johtaa alempaan kasvupotentiaaliin) vuoksi euroalueen finanssipolitiikalta vaaditaan tavanomaista enemmän koko euroalueen talouden piristämiseksi ⁽¹⁰⁾. Kun otetaan huomioon euroalueen eteläisten jäsenvaltioiden finanssipoliittiset rajoitukset, finanssipolitiikalla tulisi pyrkiä kasvuun inflaation nostamiseksi EKP:n asettaman kahden prosentin tavoitteen yläpuolelle niissä jäsenvaltioissa, joissa inflaatio on tavoitearvon alapuolella, julkisen talouden lainakustannukset alhaiset, julkisen velan suhde bkt:hen suhteellisen alhainen ja vaihtotase ylijäämäinen, jotta euroalueen keski-inflaatio lähenisi jälleen nopeammin asetettua tavoitetta. Talouksien ylikuumenemisen riski on tällä hetkellä paljon pienempi kuin matalan inflaation tai deflaation jatkumisen aiheuttamat riskit.

⁽⁸⁾ Selkein esimerkki oli pääjohtaja Mario Draghin puhe euroalueen työttömyydestä Jackson Holessa elokuussa 2014 (<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140822.en.html>).

⁽⁹⁾ <http://epthinktank.eu/2015/12/10/the-ecbs-quantitative-easing-early-results-and-possible-risks/>

⁽¹⁰⁾ Theodoropoulou S., How to avert the risk of deflation in Europe: rethinking the policy mix and European economic governance, ETUI, Bryssel, 2015.

4.3.4 Kun otetaan kuitenkin huomioon huoli julkisen velan kestäväpohjaisuudesta väestökehityksen näkökulmasta, elvyttävällä finanssipolitiikalla voidaan ja sen tulisi tukea kasvua siten, että lisätään julkisiin investointeihin kohdistuvia menoja etenkin niissä jäsenvaltioissa, joissa vaihtotaseen ylijäämä on suuri. Julkisiin investointeihin keskittyvät julkisen talouden elvytystoimet voimistaisivat kysyntää lyhyellä aikavälillä mutta myös laajentaisivat kasvupotentiaalia pitkällä aikavälillä. Tällaiset julkiset investoinnit voitaisiin kohdistaa paitsi infrastruktuuriin myös koulutukseen ja osaamispolitiikkaan (nk. sosiaaliset investoinnit).

4.4 Rahoitusala

4.4.1 ETSK kehottaa laatimaan EU:n maksukyvyttömyyslainsäädännön, jolla toisaalta avataan kotitalouksille mahdollisuus velkahelpotuksiin ja toisaalta helpotetaan aloittelevien yritysten konkurssimenettelyjä. Näin parannetaan kotitalouksien ostovoimaa ja kannustetaan aloittelevia yrityksiä.

4.4.2 Edelleen ratkaisematon vakava ongelma on se, että euroalueen pankeissa on noin 900 miljardia euroa järjestämättömiä lainoja. Pankit voivat laajentaa lainanantoaan yrityksille ja kotitalouksille vain vähentämällä niitä. Samalla tehostuisivat EKP:n löyhän rahapolitiikan kasvunäkymiä ja markkinoiden luottamusta parantavat vaikutukset. Asiasta vastaavia euroalueen poliittisia tahoja ja sääntelyelimiä tulisi pyytää esittämään suunnitelmia tästä aiheesta.

4.4.3 Finanssikriisien seurauksena yhdeksi keskeisistä tavoitteista otettiin yksimielisesti valtionvelkaan liittyvien riskien määrän merkittävä vähentäminen eurooppalaisten pankkien taseissa. Useimpien pankkien nykyinen tilanne osoittaa, että valtionvelkaan liittyvät riskit ovat lisääntyneet jyrkästi. ETSK painottaa, että ensisijaisena tavoitteena tulisi olla näiden valtionvelkaan liittyvien riskien vähentäminen taseissa, jotta voidaan taata pankki- ja rahoitusalan tuleva vakaus, myös kun otetaan huomioon äskettäin annettu talletussuojajohdotus ⁽¹⁾.

4.4.4 ETSK toteaa, että kysyntään kohdistuvat konkreettiset myönteiset vaikutukset edellyttävät kotitalouksien ja yritysten likviditeettirajoitusten poistamista. Positiivisten luottovirtojen palauttaminen auttaisi piristämään kysyntää mutta myös tehostaisi EKP:n rahapolitiikkaa parantamalla kasvunäkymiä ja markkinoiden luottamusta. Asiasta vastaavia euroalueen poliittisia tahoja ja sääntelyelimiä tulisi pyytää esittämään suunnitelmia tästä aiheesta.

4.4.5 ETSK vaatii lisäksi, että uudistushjelmassa ja sääntelyelinten toimesta korostetaan painokkaammin avoimuuden lisäämistä ja pankkien tavoin toimivien muiden laitosten ja varjopankkien valvontaa, jotta rahoitusjärjestelmien vakaus pystytään turvaamaan pysyvästi ja jotta pystytään palauttamaan niiden rooli reaalityössä etenkin arvopaperisoinnin alalla ⁽²⁾. Olisi varmistettava, etteivät riskirahastot ja tuoton maksimointitavoitteisiin pyrkivät rahoituslaitokset (nk. korppikotkarahastot) käytä arvopapereita spekulatiivisina investointivälineinä.

4.4.6 Yksi finanssikriisin suurimmista syistä oli sijoituspankkien keinottelutoiminta, joten keinottelupankkitoiminta on edelleen piilevä uhka rahoitusmarkkinoiden vakaudelle. Vielä ei ole täysin tutkittu, miten erittäin spekulatiivinen kaupankäynti, kuten huippunopea algoritmikauppa, on mahdollista, kun tavoitteena ovat vakaammat markkinat maailmanlaajuisesti. Lisäksi sijoituspankkien vähäriskiset investointikäytännöt ja antolainaustoiminta on tarpeen erottaa tiukasti sijoituspankkien korkean riskin toiminnasta. Tähän on jo olemassa useita malleja, kuten Vickers-malli ja Volckerin sääntö. ETSK suosittaa, että Euroopan unioniin säädetään Glass-Steagall-laki, sillä muilla rahoitusmarkkinoilla (mm. Yhdysvallat ja BRICS-maat) keskustellaan sen palauttamisesta pankkisektorin vakauden parantamiseksi. Säästäjät ja veronmaksajat säästysivät riskeiltä sen ansiosta.

Bryssel 17. maaliskuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä" (katso tämän virallisen lehden sivu 21).

⁽²⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Arvopaperistamista koskeva oikeudellinen kehys" (EUVL C 82, 3.3.2016, s. 1).